

Integriteitsbeleid voor bestuurders gemeente Oss

Wat is integriteit

Integriteit is het aanvaarden van de verantwoordelijkheid met de bestuursfunctie is gegeven en de bereidheid om daarover verantwoording af te leggen. Het is de manier waarop we handelen, met elkaar omgaan, werken en samenwerken volgens de heersende waarden en normen. Integriteit bepaalt de kwaliteit van de organisatie en de manier waarop de buitenwereld tegen de organisatie aankijkt.

Goed bestuur is integer bestuur. Integriteit van bestuurders en volksvertegenwoordigers heeft te maken met de zorgvuldigheid die zij moeten betrachten bij het invullen van hun rol in de democratische rechtsstaat. Dat betekent dat zij de verantwoordelijkheid nemen die met de functie samenhangt en bereidt zijn verantwoording af te leggen, aan collega-bestuurders en/of (leden van) de volksvertegenwoordiging en vooral ook aan de burger.

Integriteit is niet alleen een kwestie van regels, maar heeft ook te maken met de onderlinge omgangsvormen. Een respectvolle omgang met burgers en organisaties, tussen politieke ambtsdragers onderling en tussen politieke ambtsdragers en medewerkers, met behoud van eigen politieke inhoud en stijl, is van groot belang.

Integriteit bij bestuurders in Oss wijst erop dat bestuurders onbesmet, onaangetast zijn. De pijlers waar integriteit op rusten zijn:

- De bestuurder handelt transparant
- De bestuurder stelt het gemeenschapsbelang voorop. Hij/ zij handelt voor de gemeenschap en doet hier geen concessies aan voor persoonlijk gewin.

Bestuurders en volksvertegenwoordigers moeten handelen naar de letter en de geest van de heersende waarden en normen. Zij zijn een boegbeeld voor de integriteit. Hun handelen ligt onder een vergrootglas. Burgers zien raad en college als de overheid. Als de overheid niet integer handelt, verliest zij het vertrouwen van de burgers en daarmee haar legitimiteit. Ook is er kans op grote imagoschade. Een integere overheid vormt de essentie voor het goed kunnen functioneren van de democratische rechtstaat.

Daarom moeten raad en college blijvend investeren in integriteit. Vooral ook als de integriteit (nog) niet is aangetast. Voor het slagen van het integriteitsbeleid moeten raad en college zich aan dit beleid committeren. We vergroten de kans op slagen door het onderwerp zo veel mogelijk te depolitiseren. College en raad voeren het gesprek om verder invulling te geven aan de regels rondom integriteit voor bestuurders in Oss. De uitkomsten van dit gesprek worden opgenomen in een nieuwe gedragscode.

Het integriteitsbeleid in de gemeente Oss bestaat uit verschillende elementen:

- **Preventie**

- De eed, de gelofte/ onderzoek geloofsbrieven
- Protocol integriteit wethouders verkiezingen november 2014
- Voorlichting

- **Informatie**

- De gedragscode:
 - Belangenverstrengeling en aanbesteding
 - Nevenfuncties
 - Informatie en vertrouwelijkheid
 - Regels omtrent de schijn van corruptie (omgaan met geschenken en uitnodigingen voor reizen.
 - Bejegening
- Hoe om te gaan met het begrip vertrouwelijk/ geheim

- **Dagelijkse praktijk**

- Handreiking integriteit voor bestuurders
- Een onderzoeksprotocol: als er iets misgaat wie doet dan wat?
- Raadskompass: opleidingsprogramma dat borgt dat integriteit jaarlijks op de opleidingsagenda terugkomt.

Preventie

Preventief integriteitsbeleid brengt potentiële kwetsbaarheden in kaart. Dit beleid richt zich op het voorkomen van aantastingen van de integriteit in de toekomst. Preventie vormt een belangrijke pijler van het integriteitsbeleid en verdient daarom voldoende aandacht. Het preventieve beleid heeft nog een neveneffect. Je laat hiermee zien dat je integriteit een belangrijke waarde vindt. Dit kan een positieve rol spelen in het oordeel van externen op het moment dat er een integriteitsschending heeft plaatsgevonden. De preventie in Oss bestaat uit 3 onderdelen.

De eed, de gelofte

Uitgangspunt van de integriteit is de wet. In de Gemeentewet, de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en overige wetgeving staan de regels waarbinnen bestuurders handelen. Preventie begint met het afleggen van de eed of de gelofte. De eed vormt de wettelijke basis van waaruit de bestuurders starten bij het accepteren van hun functie. Bestuurders zweren of beloven dan getrouw te zijn aan de Grondwet en de wetten na te komen, maar ook dat ze de plichten als raadslid of wethouder naar eer en geweten vervullen. Dit is de basis van het handelen en het gedrag van bestuurders.

De burgerleden in Oss leggen ook de eed of gelofte af. Zij zijn in Oss, behoudens deelname aan de raadsvergadering, gelijkgeschakeld met raadsleden. Ook zij moeten integer handelen.

Benoeming bestuurders

De verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van hun kandidaten voor bestuursfuncties ligt bij de politieke partijen. De partijen dragen ook de verantwoordelijkheid voor de toets op integriteit. Partijen dienen deze toets voor de benoeming uit te voeren.

De gemeenteraad benoemt de wethouders. De raad moet bij de benoeming meewegen of er integriteitsrisico's zijn. Het Protocol integriteit wethouders verkiezingen november 2014 biedt een handvat. Het wegen van integriteitsrisico's gebeurt aan de hand van heldere en objectieve criteria.

De partij beoordeelt de kandidaten op:

- wettelijk benoembaarheidsvereisten;
- nevenfuncties;
- onverenigbare functies;
- verboden handelingen;
- de gedragscode voor politiek ambtsdragers;
- een eventueel strafrechtelijk verleden. De kandidaat kan gevraagd worden om een verklaring omtrent gedrag (=VOG)

De gemeente faciliteert de mogelijkheid om een risicoanalyse te laten uitvoeren voor (beoogde) kandidaat-wethouders door een extern bureau. Voordat de raad de benoeming formaliseert buigt de commissie geloofsbrieven zich over de geloofsbrieven.

Voorlichting

Integriteit is nooit volledig in regels en afspraken vast te leggen. Er bestaat een grijs gebied waarin de onderliggende waarden en beginselen van pas komen. Om te voorkomen dat men de integriteit mogelijk schendt, is voorlichting belangrijk. Aan de voorzitter, de Raadsgriffie, de gemeentesecretaris en de bestuursadviseur collegevergadering en juridisch de taak om raads- en collegeleden hierin bij te staan en te coachen. De neutraliteit van deze functionarissen maakt hen de meest geschikte kandidaten voor deze rol. Zij vervullen een klankbordfunctie en adviseren de raads- of collegeleden. Ook kan men de griffie consulteren met de vraag of een melding doen de moeite waard is. De griffier of zijn plaatsvervanger zijn vertrouwenspersoon bij integriteitsteksties. Voor het college fungeren de secretaris en de bestuursadviseur collegevergadering en juridisch als vertrouwenspersoon.

Informatie

De Osse gedragscode

Gedragscodes zijn voor gemeenten verplicht op grond van de Gemeentewet. Oss kent nu de 'Gedragscode bestuurders gemeente Oss 2011'. De VNG heeft een nieuwe gedragscode gemaakt. Het moment voor het college en de raad van Oss om het gesprek te voeren over een nieuwe gedragscode. In onze gedragscode staat de bestuurlijke integriteit centraal. Bestuurlijke integriteit is het aanvaarden van de verantwoordelijkheid die met de bestuursfunctie is gegeven en de bereidheid om daarover verantwoording af te leggen.

Burgers kunnen bestuurders aanspreken op de naleving van gedragscodes. Wanneer bestuurders zich niet aan deze code houden kan dat gevolgen hebben voor hun functioneren en positie. Integriteitsbeleid gaat pas leven als het onderwerp blijvend voldoende aandacht krijgt. Het maken van een nieuwe gedragscode door de raad en het college genereert aandacht voor de integriteit. Door het samen maken van een nieuwe gedragscode maken raad en college het onderwerp integriteit nog meer van zichzelf. Bij de samenstelling van de nieuwe code zijn o.a. de volgende aandachtspunten van belang geweest:

- *Wat zijn de onderliggende waarden en beginselen waar de integriteit uit voort komt?*
(Denk aan kernbegrippen als dienstbaarheid, functionaliteit, onafhankelijkheid, openheid, betrouwbaarheid en zorgvuldigheid)
 - Raad en college moeten zelf het gesprek voeren over de waarden die zij het meest van belang vinden. Dit is de basis van de nieuwe gedragscode.
- *Regels over specifieke vraagstukken bv:*
 - Belangenverstrengeling en aanbesteding
 - Nevenfuncties
 - Bejegening
 - Informatie en vertrouwelijkheid
 - Regels omtrent de schijn van corruptie (omgaan met geschenken en uitnodigingen voor reizen.
 - Bejegening
- *Kun je incidenten voorkomen en zo ja, hoe?*

Hoe om te gaan met het begrip vertrouwelijk en geheim

Deze informatie staat in de bijlage 'Omgaan met niet-openbare en vertrouwelijke informatie in Oss'.

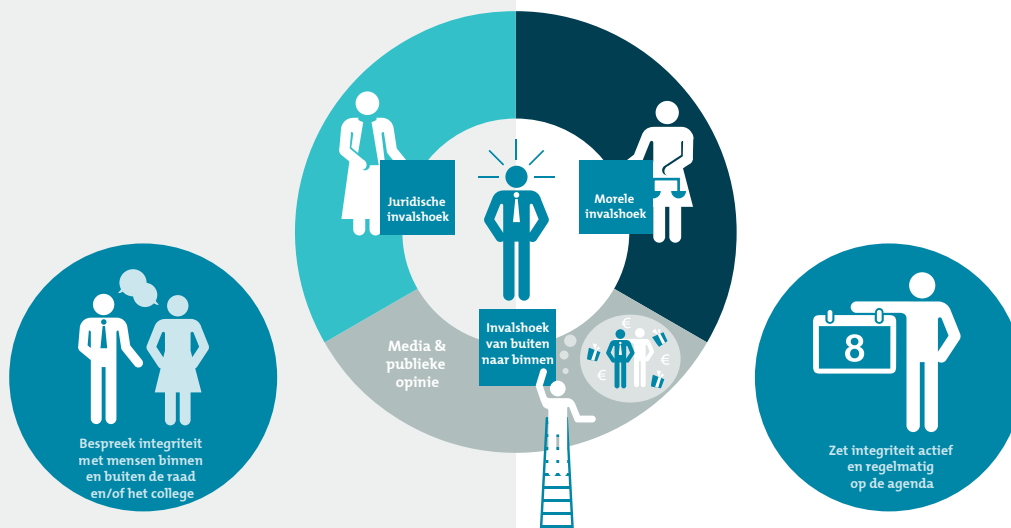
Dagelijkse praktijk

Handreiking integriteit voor bestuurders.

We hebben alle zaken die spelen rondom integriteit in een handzaam overzicht gezet. De handreiking is bedoeld als hulpmiddel.

HANDREIKING INTEGRITEIT VOOR BESTUURDERS

In opspraak? Hoe voorkom je dat dit over u gaat?

DE BASIS: WET, EED EN GEDRAGSCODE

dienstbaarheid • onafhankelijkheid • openheid • vertrouwelijkheid • zorgvuldigheid • betrouwbaarheid • legitimiteit

<p>Toegangskartjes voor de schouwburg</p> <p>Een bestuurder neemt geen geschenken aan</p>	<p>Grondtransactie met de gemeente</p> <p>De informatie die je als bestuurder ontvangt, gebruik je niet in een andere rol</p>	<p>Publieke gelden voor lokale omroep</p> <p>Ben je in een nevenfunctie betrokken bij je eigen gemeente, dan heb je al snel de schijn tegen.</p>	<p>Lekken van vertrouwelijke en geheime informatie</p> <p>Geheimhouding en vertrouwelijkheid worden niet zomaar opgelegd. Lek niet.</p>	<p>Bestuurder vs expertrol</p> <p>Ben je expert op een bepaald gebied, houd dan goed de petten uit elkaar. Al te groot enthousiasme kan tegen je werken.</p>	<p>Bestuurder vs direct belanghebbende</p> <p>Ben je direct belanghebbende, dan mag je niet stemmen of meebeslissen.</p>	<p>Advieswerk voor publiek evenement</p> <p>Wees er open over</p>
---	---	--	---	--	--	---

GEDREAGSCODE

Gebruik dit hulpmiddel om je koers scherp en zuiver te houden

- 1 Past het bij een goed bestuurder?
- 2 Doe ik recht aan de rechten, belangen en het welzijn van alle belanghebbenden?
- 3 Vinden anderen mij een integer raadslid?
- 4 Kan ik mijzelf in de spiegel blijven aankijken?
- 5 Kan ik mijzelf verantwoorden als anderen om een toelichting vragen bij mijn handelen?

GOUDEN REGELS

- 1 Ken je klassiekers (wet, eed, gedragscode).
- 2 Zoek niet de grens op.
- 3 Maak duidelijk welke waarden de basis vormen van jouw beslissingen.
- 4 Wees open over nevenfuncties en zorg dat die informatie actueel is.
- 5 Als je een (neven)functie hebt, overweeg dan de integriteitsrisico's.
- 6 Spreek als bestuurders niet over elkaar, maar met elkaar over de dilemma's waar je voor staat.
- 7 Je bent als bestuurder de hoeder van jouw integriteit, de burgemeester en de griffier zijn de hoeders van de integriteit van de raad. De burgemeester en de secretaris zijn de hoeders van de integriteit van het college.
- 8 Actief zijn in besturen en bedrijven is oké, besluitvorming beïnvloeden op dit punt nee.
- 9 Informatie is "openbaar, tenzij...", maar ook: 'wat geheim is, blijft geheim'. Wat vertrouwelijk is, blijft vertrouwelijk.
- 10 Je moet in geen geval willen profiteren van je bestuursfunctie.

Onderzoeksprotocol

Duidelijk moet zijn dat de vraag niet is of de integriteit wordt geschonden maar wanneer dit gebeurt. Een Integriteitsschending ontstaat door een moedwillige actie, een onbewuste actie of door gewijzigde en of vage maatschappelijke normen en waarden. Bij schending van de integriteit moet er een kader zijn waaraan men zich kan vasthouden. Dit is het onderzoeksprotocol. In het onderzoeksprotocol staan afspraken over hoe om te gaan met signalen. Bij het onderzoeksprotocol moet men zich realiseren dat iedere situatie waarin de integriteit mogelijk geschonden wordt op zichzelf staat. Dit bemoeilijkt het maken van een sluitend stappenplan. Daarom zijn de oplossingen in het onderzoeksprotocol niet uitputtend. Wanneer de situatie erom vraagt kan ook gekozen worden voor een andere oplossing. In het onderzoeksprotocol zijn de volgende zaken opgenomen:

- Aanspreekpunt
- Integriteitsadviesgroep
- Interpretatie van signalen
- Besluit tot het doen van onderzoek
- Inrichting van het onderzoek
- In te zetten middelen

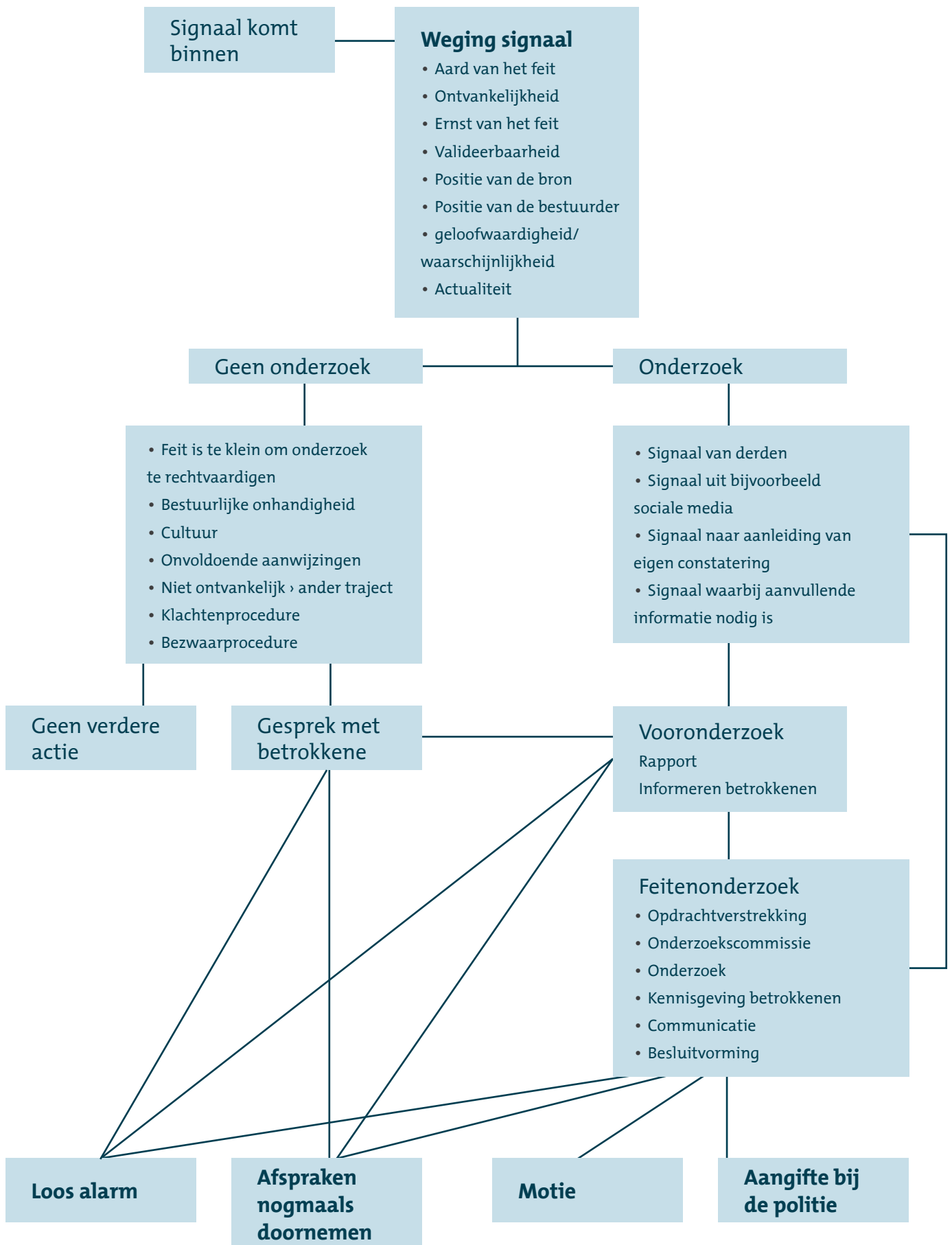
Vertrouwenspersonen

Voor alle vragen van bestuurders op het gebied van integriteit kan de burgemeester gezien worden als hoeder van de integriteit. Als een signaal van integriteitsschending bij de burgemeester komt, treedt het onderzoeksprotocol in werking. Mensen kunnen er ook voor kiezen om met het signaal eerst naar een vertrouwenspersoon te gaan. De vertrouwenspersonen zijn de griffier, zijn plaatsvervangers, de gemeentesecretaris en de bestuursadviseur collegevergadering en juridisch. Zij kunnen fungeren als klankbord voor een melder en hem adviseren. Anders dan de burgemeester hoeft een vertrouwenspersoon niets met een signaal te doen.

Communicatie en het onderzoeksprotocol

Bij een integriteitsissue moet voldoende aandacht zijn voor de communicatie. Bij signalen rondom de schending van integriteit staat de reputatie van mensen op het spel. Het belang van een zorgvuldige afweging hoe om te gaan met het signaal en hoe dit signaal te wegen moet men niet onderschatten. Hierbij hoort een zeer zorgvuldige afweging of een signaal vertrouwelijk is en blijft of dat een signaal openbaar wordt en op welk moment dat gebeurt. Om zo zorgvuldig mogelijk te handelen krijgt de burgemeester hierin advies van de integriteitsadviesgroep.

Communicatie gaat ook over het managen van verwachtingen. Een procedure om zorgvuldig te handelen bij een vermoeden integriteitsschending draagt bij aan interne en externe verwachtingen. Met de juiste aandacht voor communicatie kun je de publieke opinie beïnvloeden. Ook kun je de verwachtingen managen. Daarom moet men aan de betrokkenen en de buitenwereld gedurende het hele onderzoeksproces duidelijkheid geven over de te verwachte actie.

Onderzoeksprotocol

In het onderzoeksprotocol staat wie wat doet op het moment dat er een signaal bij de burgemeester komt over een schending van de integriteit.

1. Signaal

Als er signalen binnen komen bij de burgemeester treedt het onderzoeksprotocol in werking. De burgemeester neemt de vermeende integriteitsschending in behandeling en stelt de griffier in kennis van dit signaal.

Signalen over de burgemeester worden gedaan bij de (plaatsvervangend)voorzitter van de raad, die in de plaats treedt van de burgemeester bij het zetten van de stappen volgens het stappenplan.

2. Weging signaal:

De burgemeester weegt samen met haar adviseurs het signaal: dit is de integriteitsadviesgroep. De griffier en de secretaris zijn in kwesties rondom integriteit de adviseurs van de burgemeester. Afhankelijk van de situatie breidt de burgemeester de groep adviseurs uit met raadsadviseur(s) en de bestuursadviseur collegevergadering juridisch.

Vragen die de integriteitsonderzoeksgroep zichzelf stelt:

A. *Rondom het signaal:*

- a. Aard van het feit: waar gaat het om? Is het wel een integriteitsschending, is het een strafbaar feit, wat voor een integriteitsschending is het? Is het signaal voldoende concreet?
- b. Ontvankelijkheid: Valt de gedraging binnen de sfeer van het bestuursorgaan?
- c. Ernst van het feit
- d. Valideerbaarheid: zijn de relevante feiten en omstandigheden goed controleerbaar? Is de informatie voldoende gedetailleerd?
- e. Positie van de bron
- f. Positie van de ambtsdrager
- g. Geloofwaardigheid/ waarschijnlijkheid
- h. Actualiteit

B. *Rondom de communicatie:*

- a. Is het een vertrouwelijk onderzoek? Dit is afhankelijk van het signaal en de omstandigheden.
- b. Op welk moment ga je informatie delen met wie als het geen vertrouwelijk onderzoek (meer) is?
- c. Gaat er een signaal naar de betrokkene? Hierbij speelt ook de positie van melder en zijn relatie met de betrokkene een rol.

3. Resultaat beoordeling signaal

- a. Feit is te klein om onderzoek te rechtvaardigen: de integriteitsonderzoeksgroep kan adviseren toch op het signaal te reageren.
- b. Er zijn onvoldoende aanwijzingen of het vermoeden is onvoldoende waarschijnlijk.
- c. Signalen uit bv sociale media: om rust te behouden/ helderheid te verschaffen: de integriteitsonderzoeksgroep geeft advies te besluiten het signaal in behandeling te nemen.
- d. Er is aanvullende informatie nodig: de integriteitsonderzoeksgroep geeft advies te besluiten tot een vooronderzoek.
- e. Ander traject: klachtenprocedure of bezwaarprocedure.
- f. Aangifte bij OvJ

4. Einde eerste signaalfase

De eerste signaalfase eindigt met beslissing over het vervolg. Ook als het signaal geen gevolg krijgt, moet men rapporteren wat met het signaal is gedaan aan melder en aan de betrokken bestuurder. Een signaal aan de betrokken bestuurder kan, in uitzonderingsgevallen, achterwege blijven op advies van de integriteitsonderzoeksgroep.

5. Tweede fase

De tweede fase start als het signaal in behandeling wordt genomen. Bij het in behandeling nemen van een signaal kan men kiezen voor een vooronderzoek en/of een feitenonderzoek.

De integriteitsonderzoeksgroep geeft de burgemeester hierover een advies.

6. Vooronderzoek

- 6.1. Bij twijfel over het wel of niet instellen van een feitenonderzoek kan de burgemeester, gehoord hebbende de integriteitsonderzoeksgroep, besluiten een vooronderzoek te doen om te bepalen of er een feitenonderzoek nodig is.
- 6.2. Er komt een rapport van de bevindingen uit het vooronderzoek. De burgemeester, gehoord hebbende de integriteitsonderzoeksgroep, stelt dit rapport vast.
- 6.3. De burgemeester, gehoord hebbende de integriteitsonderzoeksgroep, bepaalt of het vooronderzoek aanleiding geeft voor een feitenonderzoek.
- 6.4. De betrokken bestuurder wordt over het doen van het vooronderzoek en over de uitkomst van het onderzoek geïnformeerd.
- 6.5. De melder wordt geïnformeerd als wordt besloten geen feitenonderzoek in te stellen.
- 6.6. Bij het vermoeden van een opzettelijk valse beschuldiging onderneemt de burgemeester actie tegen de melder in de vorm van een feitenonderzoek richting de melder of een aangifte bij de politie.

7. Feitenonderzoek

- 7.1 De burgemeester geeft opdracht tot een feitenonderzoek aan een interne of externe onderzoekscommissie.
- 7.2 Een interne onderzoekscommissie bestaat uit de burgemeester en een vertegenwoordiger namens het fractievoorzittersoverleg. De commissie wordt ambtelijk ondersteund door de griffier en de secretaris/bestuursadviseur collegevergadering en juridisch. Aan deze commissie kunnen deskundigen worden toegevoegd.
- 7.3 Als de afstand tussen de interne onderzoekers en de betrokken bestuurder te klein is om voldoende objectief onderzoek te garanderen, wordt een externe onderzoekscommissie ingesteld.
- 7.4 Een externe onderzoekscommissie bestaat uit personen buiten de organisatie.
- 7.5 De externe commissie stelt een multidisciplinair team samen, opdat de juiste kennis voor het doen van het feitenonderzoek aanwezig is.

8. Opdrachtverstrekking

- 8.1 De burgemeester geeft een schriftelijke onderzoeksopdracht aan de onderzoeker(s). In de opdracht staan in ieder geval vermeld de aanleiding, de onderzoeksopdracht en de verwachte duur en kosten van het onderzoek.

9. Kennisgeving aan betrokkene

- 9.1. De betrokken bestuurder wordt over het instellen van een feitenonderzoek per brief geïnformeerd.
- 9.2. In de brief is in ieder geval opgenomen:
 - a. een omschrijving van het handelen of nalaten dat aanleiding is tot het instellen van het onderzoek;
 - b. de melding dat betrokkene en getuigen kunnen worden gehoord;
 - c. de melding dat als andere feiten en omstandigheden bekend worden die van belang kunnen zijn voor het bepalen van de omvang, aard en ernst van de integriteitsbreuk, het onderzoek zich kan uitstrekken tot die feiten en omstandigheden.

10. Horen van betrokkenen en getuigen

- 10.1 De betrokken bestuurder en getuigen kunnen worden gehoord.
- 10.2 Minimaal twee onderzoekers voeren de gesprekken.
- 10.3 Er wordt een gespreksverslag opgemaakt en ondertekend door de onderzoekers en de getuigen/betrokkene.

- 10.4 De gehoorde krijgt de mogelijkheid om binnen vijf werkdagen schriftelijk te reageren op het verslag.
- 10.5 Als de gehoorde weigert te tekenen wordt daarvan melding gemaakt in het verslag. Als de gehoorde dat wil, wordt er een schriftelijke weergave van de afwijkende mening van de gehoorde bij het verslag gedaan.

11. Aangifte

- 11.1 Als er een vermoeden is van een misdrijf doet de burgemeester na overleg met het fractievoorzittersoverleg aangifte bij de politie.
- 11.2 Vanaf dat moment wordt alle informatie voorgelegd aan de politie eventueel na overleg met de officier van justitie.

12. Communicatie

- 12.1 De burgemeester is verantwoordelijk voor de interne en externe communicatie.

13. Onderzoeksrapport

- 13.1 De burgemeester biedt het onderzoeksrapport aan de raad aan. De rapportage bevat alle informatie die nodig is om een oordeel te kunnen vormen over het vermoeden van integriteitsschending. Wanneer de betrokken politiek ambtsdrager wethouder is, informeert de burgemeester ook het college over het onderzoeksrapport.
- 13.2 De raad beoordeelt of het rapport aanleiding geeft om aangifte te doen of een motie in te dienen.
- 13.3 De burgemeester stuurt de betrokkenen een afschrift van het onderzoeksrapport.

14. Besluitvorming

Bij de vastgestelde schending van de integriteit kan tegen de betreffende politiek ambtsdrager een motie worden aangenomen dan wel aangifte bij de politie worden gedaan.